

A kolozsvári orvos-természettudományi társulat 1884. ápril 27-én tartott közgyűlésének jegyzőkönyve.

Jelen volt az elnökön és titkáron kívül 21 társulati tag.

1. Elnök mindenekelőtt felkéri Dr. Tüske Ferencz és Szenkovich Márton társulati tag urakat a felveendő jegyzőkönyv hitelesítésére; bemutatja továbbá az 1883. évi ápril 1 én tartott közgyűlés hitelesített jegyzőkönyvét s erre a közgyűlést a következő beszéddel nyitja meg:

Tisztelt közgyűlés! Az 1883. év végével a kolozsvári orvos-természettudományi társulat éltének 8-ik évét fejezte be s örömmel mondhatom, hogy három irányban nyilvánuló működése ez évben is szerencsés és sikerteljes volt. A felolvasandó titkári jelentés majd a részletekben kimutatja, hogy úgy a szakülésekben tartott tudományos értekezések, mint a művelt közönség által mindinkább megkedvelt és látogatott népszerű előadások, mint az irodalmi termékeinket magában foglaló s jelenleg már közkézen forgó tisztességes kötet tanúsítja, hogy társulatunk ez évben is tevékeny volt, életképesnek bizonyult. Társulatunk ez évben is úgy a városban, mint hazaszerte mindinkább nagyobb tért hódított magának, tagjainak száma szaporodott és financialis helyzetünk a pénztárnoki jelentés szerint a jelenleg már tekintélyes kiadást elbirta.

De társulatunk életébe legmélyebben beható momentum az, hogy az évek óta készülöben levő egyesülés az Erdélyi muzeum-egylettel véglegesen megérelmődött. Az Erdélyi muzeum-egylet alapszabályainak átalakítását, melyet épen tekintettel az orvos-természettudományi társulattal leendő egyesülésre a két társulat részéről kiküldött bizottság javaslatba hozott és társulatunk mult évi ápril hó 1-én tartott közgyűlése helyesnek és czélszerűnek ítélte, az Erdélyi muzeum-egylet ápril hó 5 én tartott közgyűlésen elfogadott és helybenhagyás végett a Nagyméltóságú belügyminiszter úrhoz felterjesztetni határozott. A jelen ülésen bemutatandó átiratban tudtomra adja az Erdélyi muzeum-egylet igazgató választmányja, hogy az alapszabályok átalakítása most már a miniszter által is helyben hagyatott s így tehát semmisen állja útját annak, hogy társulatunk a mult évi közgyűlés határozata értelmében az Erdélyi muzeum-egyletbe beleolvadjon.

Nem lehet feladatomban mindazon érveket újból felhozni, melyek részünkről az egyesülést kívánatossá, sőt szükségessé tették. Tisztelt elődöm az elnöki székben Hógyes tanár, társulatunk legbuzgóbb munkása, ezen ügyet az 1882. évi valamint 83-ki közgyűlések alkalmával behatóan és részletesen fejtegette s jelentései mindnyájunk élénk emlékezetében maradtak. Elég lesz felemlítenem, hogy társulatunk kihatóbb szellemi működése, nevezetesen irodalmi termékeink diszesebb alakban való kiadása a működő tagoknak anyagi kárpótlása eddigelé is csak oly módon volt lehetséges, hogy az Erdélyi muzeum-egylet természettudományi szakosztálya az anyagi terhek legnagyobb részét viselte s évről évre igen tekintélyes átalányt bocsátott rendelkezésünkre. Ha társulatunk tulajdonképi feladatát, az orvos-természettudományokat művelni és terjesztetni, szem előtt tartjuk, úgy ezen beleolvadásnak méltán örvendhetünk, mert az Erdélyi muz.-egyletnek

átalakított alapszabályai társulatunk nemes céljainak elérésére nem csak szabad utat engednek, hanem egyszersmind felmentve azt az anyagi gondoktól és adminisztratív teendőktől, áldásos működését elősegítik és biztosítják. A kolozsvári orvos-természettudományi társulat, mint különnevű egyesület megszűnik, de ezen túl is élni fog, mint az Erdélyi muz.-egylet orvos-természettudományi szakosztálya.

A tisztelt közgyűlés fog a mai napon véglegesen határozni a felett, hogy vajjon ragaszkodva az előbbi határozathoz társulatunknak az Erdélyi muz.-egyletbe való beolvadása tényleg megtörténjék-e, vagy nem; de mielőtt e kérdést eléiterjeszteném illendő, hogy társulatunknak mult évi működéséről tudomást szerezzünk, sőt egész fenállása alatt végzett munkája felett szemlét tartsunk és vagyoni állapotjáról is tájékozást nyerjünk.

Ezzel a IX. közgyűlést megnyitóm s felkérem az egyesület tisztviselőit, hogy társulatunk szellemi működéséről és anyagi állásáról a választmány nevében jelentéseiket előadják.

A közgyűlés az elnök megnyitó beszédét élénken megélejezi.

2. A titkár felolvassa a következő jelentést:

Tisztelt közgyűlés! A titkári teendők egyikét, a társulat egy évi működésének lehetőleg hí képbé való foglalását s a közgyűlés színe előtt való kitérését, azon két év alatt, melyre a társulat bizalma megtisztelt, mult évi tanulmányi útam miatt, most van először alkalmam és szerencsém teljesíteni.

Társulatunk szerény anyagi, de folytonosan gyarapodó szellemi tőkék gyümölcsötetésével csendben és zajtalanul működik, de azért erkölcsi megnyugvással s emelkedett önértéssel állíthatjuk, hogy működésével a tudomány terén számot tevő körökben az elismerést már is kiérdemelte s most, midőn nyolcz évi fennállás után egy új aera hajnalhasadása áll előttünk a túlságos optimismus vádja nélkül számíthatunk arra, hogy társulatunk képezendi működési területén lüktető központját azon pezsgő tudományos életnek, melyért mindnyájunk kebelét nemes tűz dagasztja s melynek hazánk ezen Királyhágón túli tudományos centrumában ki kell fejlődnie, fel kell virágoznia.

Társulatunk működésének zajtalan, hullámokat nem vető, de azért egyenletesen sebesedő folyása megnyugtató s örvendetes képet tár élénk a mult évből is, melyet ékes szavaknál meggyőzőbben fejeznek ki a közlendő adatok a maguk szárazságában.

Társulatunk választmánya a mult évi Aprilis 1-én tartott s társulatunk jövőjére annyira fontos közgyűlés óta öt ülést tartott, melyen a társulat beléletére vonatkozó ügyek nyertek elintéztést, s melyek közül a következőket tartom fontosnak felemlíteni:

Az „Értesítő“ nyomdai kiállítására vonatkozó szerződés Stein Jánossal megújítottatott s az Értesítő szerkesztésével továbbra is Klug Nándor, Koch Antal és Entz Géza v. tagok bizattak meg. A titkár távollétében a titkári teendőket Koch Antal volt szives a választmány megbízásából elvállalni s ismert pontosságával vezetni. Az Erd. muz.-egylet orvos-természettudományi szakosztályába való beleolvadás, mely a mult évi közgyűlés által elhatározottat, szükségessé tette a megalakulandó szakosztály ügyrendének kidolgozását, melyet a

választmány f. évi február 14-én tartott ülésén tárgyalt és állapított meg s melyről e helyen csak annyit jegyzek meg, hogy az egész számára kerettől társulatunk régi alapszabályai szolgáltak. A szervezkedő szakosztályi közgyűlésnek leendő majdan feladata a választmány által kidolgozott ügyrend-tervezetet véglegesen megállapítani. Ugyanezen ülésen megbizta a választmány a titkárt, hogy a társulat eddigi kiadványaiban foglalt dolgozatokról pontos jegyzéket állítson össze. A titkár ezen megbízásnak megfelelőleg a társulat nyolcz évi működését visszatükröző jegyzéket, mely legközelebb ki fog nyomtatni, összeállította s ebből jelen alkalommal csak annyit emelek ki, hogy a nyolcz évfolyam kiadványaiban 79 szerzótől 112 orvosi, 194 természettudományi s 43 népszerű, összesen 349 különböző tartalmú értekezés jelent meg összesen 239⁵/₈ iven 58 műmelléklettel. A magy. tud. Akadémia felszólította társulatunkat, hogy a külföld számára szánt „Mathematisch-Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn“ című várlalat számára állítsuk össze az 1882 évben megjelent természettudományi értekezéseink kivonatát. Ezen összeállítást Parádi Kálmán tagtársunk volt szives magára vállalni s a választmány a jövőre nézve azt határozta, hogy minden szerző felszólítandó értekezésének kivonatban való benyújtására s a szerkesztő bizottságra bizta ezen kivonatoknak az említett folyóirat számára leendő összeállítását. A választmány végre kiküldöttei által a társulati pénztárt többször megvizsgáltatta.

Népszerű természettudományi estélyt az 1883. évben ötöt rendezett társulatunk, melyeken a következő tagtárs urak tartottak díszes közönség előtt mutatványok és kísérletek által kísért előadást:

Szaniszló Albert, a haltenyésztésről.

Gamauf Vilmos, a piaczi tejről és vizsgálatáról.

Koch Antal, Kolozsvár és vidéke talaj- és forrásviszonyairól.

Daday Jenő, háziállataink eredetéről,

Fabinyi Rudolf, az új vegytani intézetről.

Szakülésünk összesen 14 volt, u. m. 8 orvosi, melyen 11 szerző összesen 20, s 6 természettudományi, melyen 14 szerző összesen 23 előadást tartott. Örömmel constatálhatjuk, hogy míg egyfelől társulatunk régi tagjai nem lankadó buzgalommal vesznek részt, mint előadók estélyeinken és szaküléseinken, addig másfelől az újabb nemzedék folytonosan új és új erőket szolgáltat.

Társulatunk kiadványának, az „Orvos-természettudományi Értesítőnek“ 1883. évi VIII. kötete, melyet a fentebb megnevezett háromtagú bizottság szerkesztett. 39⁵/₈ ivre terjedő kötetet képez, mely az előírányzott terjedelmet 5⁵/₈ ivvel haladja túl s hozzá 10, részint kő-, részint fénynyomatú tábla van mellékelve. A 12⁷/₈ ivre terjedő I—III orvosi füzet tartalmaz 9 szerzótől 12 eredeti értekezést, szakirodalmi összeállítást s szakülési jegyzőkönyvet; a 16⁷/₈ ivre terjedő természettudományi I—III szakfüzet 10 szerzótől 14 eredeti értekezést, 2 könyvismertetést, 7 kisebb közleményt, szakirodalmi összeállítást s szakülési jegyzőkönyveket; a népszerű szak végre 9⁷/₈ iven öt szerzótől ugyanannyi népszerű előadást. Ezen kiadványok nyomdai költségei 1161 frt 93 kr-ra, a kiszolgáltatott szerzői tiszteletdíjak 513 frtra ruhtak. Hálás elismeréssel kell e helyen

kiemelnem, hogy báró Bánffy Ádám tagtársunk az Értesítőben megjelent két értekezésének tiszteletdíját a társulat tőkéjének gyarapítására volt szíves átengedni.

A hazai orvosi és természettudományi társulatokkal folytatott esereviszonyt a múlt évben is fentartotta társulatunk s a múlt évben is megküldötte kiadványait a minden hazai tudományos mozgalom iránt a legmelegebben érdeklődő közoktatásügyi Minister Trefort Ágoston úr Öngyméltóságának, valamint társulatunk örökítő tagjának Dr. Markusovszky Lajos és Szász Károly ministeri tanácsos uraknak.

Társulatunk tagjainak száma az elmúlt év végén 268-ra ment: volt ugyanis 1 örökítő, 130 helybeli s 137 vidéki tagunk, kik közül 94 az orvosi és 174 a természettudományi szakosztályhoz tartozik. Tagjaink évi gyarapodása 19.

A halál tagjaink sorából a múlt évben elragadta Szentgyörgyi Józsefet, a tudományok iránt ifju hévvel érdeklődő aggastyánt, estélyeink s szaküléseink törzslátogatóját; Dr. Máthé Dénest, a keresett fogorvost, férfi korának delelő pontján s Dr. Imre Lázár egyet. tanársegédet szép reményekre jogosító pályájának kezdetén. Legyen áldott emlékezetök!

Ezekben volt szerencsém, tisztelt közgyűlés, jelentésemet társulatunknak 1883. évi működéséről előterjeszteni. Úgy hiszem, megnyugvással tekinthetünk a múltra s annak eredményeit szem előtt tartva, reménnyel a jövőbe. Igen, társulatunk, mely, mint ilyen, most tartja utoljára évi közgyűlését, biztos reménnyel tekinthet az Erdélyi Muzeum-egyletbe való beléolvadás elé; mert az egyesülés nyújtotta előnyök csak fokozni fogják erőnket hivatásunk teljesítésében, az orvos-termesztudományok művelésében s terjesztésében! Társulatunk önálló életének leáldozó napja nem hanyatlik dísztelenül az élettelen, hideg éjszakába, hanem, mint a földsarkok feletti nap, nyomban uj hajnalra hadda folytatandja pályáját!

A közgyűlés a titkár jelentését örvendetes tudomásul veszi.

3. Széki Miklós pénztárnok helyett a titkár felolvassa a pénztárnoknak 1883. évről szóló jelentését.

A kolozsvári orvos-termesztudományi társulat pénztárának állása 1883. december 31-én.

A) Bevétel.

116 vidéki tag befizetett tagdíja à 2 frt.	232	frt	—	kr.
115 helybeli „ „ „ 3 frt.	345	„	—	„
11 új tag beiratási díja à 2 frt.	22	„	—	„
Muzeum-egyleti átalány	1500	„	—	„
Süss Nándor visszatérítése	3	„	20	„
Klug Nándor „	4	„	81	„
1 évi Értesítő folyama	1	„	—	„
Br. Bánffy Ádám ajándéka	10	„	—	„
Entz Géza visszatérítése	3	„	19	„
Klug Nándor „	11	„	12	„
Pénztármaradék 1882-ről	66	„	4 ¹ / ₂	„
Összesen:	2198	„	36 ¹ / ₂	kr.

B) Kiadás.

Szolgáknak	71	frt	80	kr.
Írói tiszteletdíjak	513	"	—	"
Expeditio	59	"	76	"
Könyomatok díja	177	"	60	"
Könyvkötés	2	"	50	"
Stein János könyvnyomdai számlája	1160	"	93	"
Egyenleg 1884-re	212	"	77 $\frac{1}{2}$	kr.
Összesen:	2198	"	36 $\frac{1}{2}$	kr.

A közgyűlés a pénztárnok jelentését tudomásul veszi.

4. A pénztárvizsgáló bizottság tagjai, Gamauf Vilmos, Parádi Kálmán és Entz Géza, a következő jelentést teszik:

Tisztelt közgyűlés! Tisztelettel alulírottak a társ. választmány f. hó 12-én tartott ülésén a pénztár átvizsgálásával bizatván meg, van szerencsénk jelentésünket a következőkben előterjeszteni.

1. A pénztárt s pénztári könyveket kifogástalan rendben találtuk.

2. A pénztár állása az 1883. év végén volt:

A) Bevétel . . . . . 2198 frt 36 $\frac{1}{2}$ kr.

B) Kiadás . . . . . 1985 frt 59 kr.

C) A folyó évre áthozott maradék 212 frt 77 $\frac{1}{2}$ kr.

Ehhez járul Dr. Markusovszky Lajos örökítő tagnak takarékpénztárilag külön kezelt 35 frt örökítő tagi illetve esedékes kamataival együtt.

3. A pénztár állása f. hó 19-én volt:

A) Az 1883. évről áthozott pénztári maradék 212 frt 77 $\frac{1}{2}$ kr.

B) Folyó évi bevétel . . . . . 87 frt — kr.

C) Kiadás . . . . . 154 frt 40 kr.

A kiadásokat a bevételekből levonva: 145 frt 37 $\frac{1}{2}$ kr.

azaz Egyszáznegyvenöt forint harminczhét és fél krajczár, mely összeget a fentebbi 35 frt és esedékes kamatairól szóló takarékpénztári könyvecskével együtt hiány nélkül a pénztárban találtunk.

Megjegyezzük, hogy a Báró Bánffy Ádám által társulatunk alaptőkéjének gyarapítására ajándékozott 10 frtnyi összeg, mely az 1883. évi bevételek között foglaltatik, mint az alaptőkéhez tartozó, szintén külön kezelendő.

Ezek után van szerencsénk indítványozni, hogy Széki Miklós társulati pénztárnok úr az általunk f. hó 19-én lezárt számadásokért a további felelősségtől felmentessék s egyben pénztárnok urat a pénztár pontos vezetéseért a közgyűlés elismerésébe ajánljuk.

A közgyűlés a jelentést tudomásul vevén Széki Miklós társ. pénztárnok urat a f. hó 19-én lezárt számadásokért való további felelősségtől felmenti s neki a pénztár pontos kezeléseért meleg köszönetet szavaz.

5. Felolvastatik az Erd. Muzem-egylet f. hó 5-én kelt átirata, melyben társulatunkkal tudatja, hogy az Erd. Muz.-egylet alapszabályainak módosítása megnyerte a miniszteri jóváhagyást, érvényessé vált, minek következtében semmi sem áll többé útjában az új szakosztály szervezkedésének.

A Mzeum-egyletnek átírata tudomásul vétetik.

Elnök felszólítja a közgyűlés tagjait, hogy mindazok, kik társulatunk m. évi közgyűlésének azon határozatát, mely szerint a kolozsvári orvos-természettudományi társulat az Erd. Mzeum-egyletnek módosított alapszabályai által körülírt jog- és hatáskörrel bíró orvos-természettudományi szakosztályába való beleolvadást elfogadják s foganatosítandónak tartják, ezt felállással jelezzék.

A közgyűlés összes tagjai felállván, Elnök egyhangulag hozott határozatként kimondja:

A kolozsvári orvos-természettudományi társulat közgyűlése határozza, hogy a társulatot megszünteti s összes tagjaival az Erdélyi Muz.-egylet orvos-természettudományi szakosztályába lép.

Ezen határozatról az Erdélyi Muz.-egylet igazgató választmánya értesíttetni fog.

Elnök a határozat kimondása után következő beszédet intézi a közgyűléshez:

Tisztelt közgyűlés! E fontos perczben nem tagadhatom meg magamtól röviden, utoljára visszapillantani társulatunk életére. Épen kilencz éve annak, hogy egy orvos természet tudományi társulat alapításának eszméje az orvoskari tanártestületből megindult, s felkaroltatván az orvos- és természet tudományokat mivelő és kedvelő egyének által, minden külső segély nélkül létre jött egyeletünk. Társulatunk 8 éven át működött orvosi szakülésein 112, természet tudományi 194 értekezést, természet tudományi estélyein pedig 43 népszerű előadást tartott. Irodalmi munkásságáról az előttünk fekvő nyolcz kötet tesz tanuságot. Helybeli és vidéki tagjainak száma 268-ra szaporodott. Vagyona csekély ugyan, de mégis actív és vagyonszerzés nem is czélja. Minden szerénytelenség nélkül mondhatjuk, hogy az orvos-természettudományok mivelésében és terjesztésében feladatának becsülettel megfelelt s midőn most megszűnik, illetőleg különállását feladja, erre a lépésre nem szorította sem tagjainak, munkásainak lankadása, sem belviszály, sem anyagi romlás, hanem egyedül azon indokolt meggyőződés, hogy egy bő természet tudományi anyaggal és nagy vagyonnal bíró, régiebb, különben hasonló célzatu egyelettel való egyesülés társulatunk céljainak elérésére az eszközöket nyújtja s a szabad tudományos működés biztosítékát minden időre megadja.

Kedves kötelességemnek tartom ez alkalommal köszönetet mondani mindazoknak, kik egyeletünk létezésében, fennállásában fáradoztak, annak szellemi és anyagi virágzásáért gondoskodtak. Köszönetet mondok az egylet munkás tagjainak, a tudomány iránt érdeklődő közönségnek, a polgármesternek, ki ezen helyiséget ismételten és jelenleg is rendelkezésünkre bocsátotta. Különösen pedig hő köszönetet mondok az Erd. Muz.-egyletnek és méltóságos választmányának, kik érdekeinket minden időben a legnagyobb előzékenységgel istápolták s jelenleg testvéri szeretettel befogadnak.

Adja az ég, hogy társulatunk ezentul, mint az Erdélyi Muz.-egylet orvos-természettudományi szakosztálya, szabad szerkezetét megtartva, de megszabadulva az administrationalis teendőktől és az anyagi gondoktól, annál sikeresebben

haladjon előre a megkezdett úton. Legyen szabad küzdtere a tudomány bajnokainak, — nevelője, buzdítója a kezdőknek, — legyen kapocs az orvos-természettudományok mivelői és a közönség között, — áraszszon világot s fényt e városra, áldást hazánkra.

6. Elnök a társulat megszűnéséből kifolyólag bejelenti, hogy az összes tiszti kar és választmány megköszöni a benne helyezett bizalmat s ezennel lemond. Ennek kapcsán felszólítja a közgyűlést, hogy egy bizottságot nevezzen ki, mely a társulatnak az Erdélyi Muz.-egyletbe való beleolvadását foganatosítsa s az ügyeket addig vigye, míg a Muz.-egylet orvos-természettudományi szakosztálya megalakul.

A közgyűlés Dr. Bókai Árpád indítványára mindezekkel egyhangulag a jelenlegi tisztikart és választmányt bizza meg.

7. Elnök előadja, hogy társulati alapszabályaink 23. §-a értelmében a társulat megszűnése esetében — »vagyonának hováfordítását egy évnegyeddél előre összehívott közgyűlésen a jelenlevők határozzák el kétharmaduk bejegyzésével, mely határozat azonban kivitel előtt felsőbb jóváhagyás elé terjesztendő.«

A közgyűlés ezen rendkívüli közgyűlés kihirdetésével szintén a fentebbi bizottságot bizza meg. Egyben határozza a közgyűlés, hogy az Erd. Muz.-egylet az orvos-természettudományi szakosztálynak az új alapszabályok értelmében leendő megalakítására s egy alakuló szakosztályi közgyűlés összehívására hivatalos átiratban szólíttassék fel.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök a közgyűlést berekeszti.

Kelt Kolozsvárt, 1884. ápril 27-én.

Jegyzette :

Dr. Genersich Antal,
elnök.

Dr. Entz Géza,
társ. titkár.

Dr. Tüske Ferencz, cs. k. törzsorvos,
mint hitelesítők.

Szenkovich Márton,

Az Erdélyi Muzeum-egylet orvos-természettudományi szakosztálya 1884. évi Május hó 11-én tartott közgyűlésének jegyzőkönyve.

Jelen volt Dr. Abt Antal elnöklete alatt 33 egyleti tag.

1. Elnök üdvözlővén a közgyűlést, azt megnyitja s előadja, hogy miután a kolozsvári orvos-természettudományi társulat f. évi ápril hó 27-én tartott közgyűlésén egyhangulag hozott határozatával az Erdélyi Muzeum-egylet orvos-természettudományi szakosztályába való beleolvadást elhatározta, az Erd. Muz.-egylet igazgató választmányuya őt bizta meg, mint az orvos-természettudományi szakosztály elnökét, a módosított alapszabályok IV. fej. 37. §-a értelmében leendő megalakulás vezetésével. E célból hívta össze a jelen alakuló közgyűlést, melynek feladatát a szakosztály tisztviselőinek és választmányának megválasztása s a szakosztályi ügyrend megállapítása képezi, mely utóbbinak az orvos-természettudományi társulat választmányáa által kidolgozott javaslata a közgyűlés t. tagjai között kiosztatott.